

Utbildningsinspektion i grundskolan Ättekulla skola

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Ättekulla skola	Antal barn/elever
Grundskola	241
Förskoleverksamhet	140
Skolbarnsomsorg	85
Förskoleklass	20

Rektorsområdet kan beskrivas som ett tvärsnitt av Helsingborg med bostadsformerna hyresrätt, bostadsrätt och ett mindre villaområde. Utbildningsnivån i området beskrivs som relativt låg och antalet elever på skolan med annan kulturell bakgrund är ungefär 35 procent.

Utbildningen vid skolan omfattar för närvarande årskurserna F-6. Det första intrycket man får av skolan är att den utgörs av nybyggda byggnader med en spännande och vacker arkitektur. Den äldsta delen är emellertid en bondgård från 1846 och som ombyggdes till skola först 1960. Skolan är därefter ombyggd och tillbyggd i olika omgångar med den ursprungliga arkitekturen som bas. Den senaste ombyggnaden ägde rum 1996. För tillfället förbereds för inre ombyggnader eftersom skolan successivt skall utökas till att omfatta årskurserna F-9.

Skolan har på promenadavstånd från skolgården en kolonilott, som används som traditionell skolträdgård, där klasserna har odlingslotter. Den används också vid tematiskt arbete och för elevens val.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i två arbetslag benämnda block A (F-6) och block B (1-6). Skolbarnsomsorgen bedrivs för år F-1 och 2-3 integrerat i skolans lokaler. För de äldre barnen, från årskurs 4, finns en fritidsgård i en närliggande byggnad, där kommunen bedriver öppen fritidsverksamhet. I denna byggnad finns också skolans matsal och slöjdsalar.

Skolledningen, som består av rektorn och två biträdande rektorer, har förutom skolan och skolbarnsomsorgen för de yngre barnen ansvar för två förskolor och ett familjedaghem.

I likhet med övriga grundskolor i Helsingborgs kommun deltar Ättekullaskolan i Försöksverksamhet med utbildning utan timplan i grundskolan.

Genomförandet av inspektionen i Ättekulla skola

Skolverket sände den 11 november 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Ättekulla skola har bestått av undervisningsråden Per Ingvar de la Motte och Ebba Svartz. Besök i Ättekulla skola inleddes den 3 mars och avslutades den 4 mars 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildnings-

inspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Ättekulla skola, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Ättekulla Skola genomfördes formella intervjuer med rektorn, pedagogisk personal, elever samt föräldrar. De flesta klasserna besöktes och lektioner observerades. Under besöket fördes också samtal med vaktmästare, lokalvårdare och skolassistent.

Övrig information av betydelse för inspektionen har varit den attitydundersökning som Helsingborgs kommun nyligen genomfört, Kvalitetsmätning 2003.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

I Ättekulla Skola mötte inspektörerna glada, trevliga, positiva och frimodiga elever. Eleverna visar respekt mot varandra och mot vuxna och på skolan råder ett vänligt och lugnt klimat.

Konflikter, exempelvis i form av att eleverna använder fula ord till varandra, förekommer på raster, men upplevs både av föräldrar och personal som sällsynta. Eleverna känner till begreppet mobbning och har kunskap om skolans strategier för att undvika att mobbning uppstår. Regelrätt mobbning förekommer sällan. Barnen kan hantera olikheter vilket man enligt rektorn lär sig i ett område som Ättekulla. Trots att mer än en tredjedel av eleverna har annan kulturell bakgrund har personalen inte behövt arbeta speciellt med integrationsfrågor. Inspektörsteamet ser inga tecken på grupperingar bland eleverna och konstaterar att barnen med annan kulturell bakgrund har integrerats på ett mycket bra sätt. Föräldrarna bekräftar att skolan utvecklat en familjär anda som i huvudsak är mycket positiv, men som också kan upplevas som en allt för skyddad tillvaro, som kan få negativa konsekvenser när barnen blir äldre och skall möta en värld utanför Ättekulla.

Skolan visar inga tecken på klotter eller förstörelse. Enligt vaktmästare och lokalvårdare förstår eleverna vikten av att ha en god skol- och arbetsmiljö och tar ansvar för denna.

Eleverna har kunskap om den formella demokratiska processen, som är organiserad i ett antal elevutskott. Enligt rektorn har man passerat fasen att det formella inflytandet skall vara en form av "önskeforum" att önska orimliga saker och istället börjat förstå hur en demokratisk process kan fungera. De äldsta eleverna på skolan har utvecklat förmågan att argumentera och ställa frågan "varför".

Eleverna i alla klasser har egen planering och visar förmåga att ta ansvar för skolarbetet vad gäller tidpunkt för arbetsuppgifters utförande och i viss mån hur arbetsuppgifter skall utföras. Inspektörerna ser exempel på åttaåringar som är väldigt duktiga på att planera och avgöra vad de behöver arbeta med. Eleverna kan beskriva Ättekullaskolans individuella utvecklingsplaner, skolans basmål och känner till syftet med portfolio. Eleverna har svaga kunskaper om nationella kursplaner och de olika ämnenas roll i skolarbetet.

Det förekommer att skolans personal måste samverka med de sociala myndigheterna om elever som är utsatta och känner otrygghet. Flertalet av eleverna som inspektörerna talar med uttrycker emellertid att de känner sig trygga på skolan och motivationen för skolarbetet synes vara hög, vilket också bekräftas av kommunens kvalitetsundersökning, Kvalitetsmätning 2003. Hösten 2004, då skolan även skall omfatta årskurs 7, önskar cirka 86 procent av eleverna att gå kvar på Ättekullaskolan.

Sammanfattningsvis utvecklar elever på Ättekullaskolan värden och förhållningssätt som ligger väl i linje med de nationella målen i läroplanen för grundskolan. Miljön är trygg, lugn och harmonisk och elevernas ansvarstagande för skolmiljön är av mycket god kvalitet. Det formella inflytandet är välutvecklat. Ytterligare arbete återstår dock att utveckla alla elevers reella inflytande över sitt lärande efter ålder och egna förutsättningar. Förbättringsåtgärder bör vidtas för att undvika att elevinflytandet blir avhängigt den enskilde läraren eller arbetslaget. Bättre information angående nationella mål är också ett angeläget utvecklingsområde för att möjliggöra ett större inflytande för elever och föräldrar.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

I Ättekullaskolan är resultaten på nationella proven i årskurs 5 goda, inte minst med beaktande av områdets karaktär. Fyra procent har inte nått målen i matematik och engelska, två procent i matematik och svenska samt två procent i engelska.

Elevernas kunskapsutveckling i skolans övriga ämnen följer lärarna genom att stämma av mot basmålen, som är nedbrytningar av de nationella målen. Skolans resultatbedömningar i dessa ämnen upplevs av inspektörerna som mera osäkra. Basmålen fungerar som ett avprickningsinstrument för utförda moment. (Se även avsnittet pedagogisk verksamhet och undervisning). Även om undervisningen i huvudsak är allsidig kan inspektörerna, med stöd av elevintervjuer, befara att kunskapsmålen inom de naturvetenskapliga ämnena för närvarande i alla avseenden inte tillgodoses i enlighet med de nationella målen.

Eleverna följer sin kunskapsutveckling genom portfolion och utvecklingssamtalen. Eleverna visar goda kunskaper om sitt eget lärande och en del äldre elever har förmåga att beskriva sin egen utveckling med hjälp av portfolion och leda utvecklingssamtalet. I de observerade klasserna visade eleverna god förmåga att ta ansvar för sin planering och målmedvetet fullfölja sina arbetsuppgifter.

Sammanfattningsvis ger skolans systematiska dokumentation av elevers kunskapsutveckling och sociala utveckling goda förutsättningar att följa barnens och elevernas utveckling. Eleverna visade god förmåga att ta ansvar för sitt skolarbete och elevernas kunskaper i svenska, matematik och engelska är goda. Möjligheten att bedöma resultaten i de övriga ämnena i jämförelse med de nationella kursplanerna är osäker på grund av brist på sammanställda resultat. Dock kan man befara att uppnåendemålen i naturorienterande ämnen inte nås av alla elever då undervisningen i dessa ämnen är begränsad. Det är en angelägen uppgift för skolan att tillse basmålens utformning samt i större omfattning involvera mål att sträva mot i skolarbetet.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

På Ättekullaskolan arbetar hela personalen inklusive övrig personal med skolans värdegrund. På personalmötena diskuteras ofta värdegrunden. Varje höst får all personal en mapp från rektorn vad som gäller för verksamheten bl.a. gemensamt förhållningssätt på skolan. Skolan har ordningsregler i två versioner, ”den officiella” är riktad mot föräldrar och elever och deras förhållningssätt på skolan. I ”den inofficiella” har formulerats personalens förhållningssätt och rutiner vid olika situationer som kan uppkomma.

Strävan för värdegrundsarbetet har varit att barnen skall se skolan som sitt eget hus och vara rädda om det. Skolan har exempelvis en tydlig policy att förebygga klotter och förstörelse och personalen lägger kraft vid att lära barnen vara rädda om skolans materiel. Skulle det hända att det blir klotter tas det bort direkt och barnen får hjälpa till att ställa i ordning efter sig. Övrig personal ingår i viss utsträckning som resurs bland eleverna. Vaktmästaren deltar t.ex. i simundervis-

ning och slöjd och skolassistenten har deltagit som resurs vid studieresor. Det framgår med tydlighet att personalen tar gemensamt ansvar för alla barn. Vid terminsstart byter lärarna klasser inom blocken och diskuterar förhållningssätt och regler. Personalen är goda förebilder för eleverna.

Genom regelbundna diskussioner i klassen (kompissamtal) vill man förebygga mobbning och kränkande behandling. "Ambassadörer" (kamratstödjare), som är ute på rasterna, är ett annat sätt att arbeta förebyggande. Alla elever i årskurs 6 har möjlighet att vara ambassadör. Kurator, skolsköterska och rektorn utbildar ambassadörerna och ger handledning ett par gånger om året. Ett fåtal elever väljer att inte vara ambassadör. En ambassadör som missköter sitt uppdrag kan bli avstängd.

Om något händer rapporterar ambassadören oftast direkt till lärare. Identifiering av mobbning och kränkande behandling kan också komma till skolans kännedom via föräldrarna eller genom observationer på skolgården eller i klassrummet. Skolan använder sig dessutom två gånger om året av enkäter för att undersöka trivsel och få information om eventuell mobbning. Lärarna som intervjuades anser att mobbning är sällsynt därför att identifieringen fungerar så bra att lärarna redan i ett tidigt konfliktstadium kan finna åtgärder.

På skolan finns ett mobbningsteam som agerar då konflikter och mobbning uppstår. Läraren samtalar med de inblandade, alla får berätta sin version och eleverna kommer fram till en lösning. Inom mobbningsteamet går man in i varandras klasser och behandlar inte elever i den egna klassen. Farstametoden skall användas för att utreda och åtgärda mobbning. Föräldrar informeras inte om skolan funnit en lösning på mobbningsproblematiken. Hittills har dock inte modellen använts fullt ut eftersom konflikterna bearbetats i ett mycket tidigt skede. Föräldrar är informerade om skolans handlingsprogram för att förebygga kränkande behandling, men anser att skolan ytterligare borde stävja fult språk mellan eleverna.

Då skolan har 35 procent elever med annan kulturell bakgrund läggs mycket kraft på att ta tillvara olika kulturer. Kulturmötena belyses i högre grad än kulturkrockarna, som exempelvis kan förekomma inom ämnet idrott när det gäller simundervisning och duschning.

Elevers inflytande har diskuterats mycket på skolan och en progressionsplan har framtagits för att anpassa och fördjupa inflytandet efter ålder och mognad.

Istället för elevråd har rektorn valt att inrätta en mängd utskott med elever från alla klasser. Ca 40-50 elever är aktiva i de sju utskotten. Varje utskott har ett vuxenstöd. Rektorn deltar i utskottet som arbetar med planeringen av den kommande F-9-verksamheten. Fasta tider för klassråd förekommer inte utan förläggs till tidpunkter då ett utskott haft sammanträde och eventuella förslag skall diskuteras. Syftet är att alla elever skall bli delaktiga i utskottens arbete. Eleverna tränar sällan de formella ansvarsuppgifterna i den demokratiska processen, exempelvis att sitta ordförande eller vara sekreterare.

Att arbeta utan timplan och att förändra tänkandet från tidsstyrning till målstyrning anges av lärarna ha inneburit att arbetet med elevers inflytande underlättats och att skolan tagit ett stort steg framåt i denna fråga. Det informella inflytandet förekommer i form av att eleverna kan påverka veckans planering. Oftast pre-

senterar lärarna veckans arbetsuppgifter inom matematik, svenska och engelska samt inom temaarbetet, som omfattar de samhällsorienterade och naturorienterade ämnena. Det förekommer att eleverna får rösta om urvalet i temaarbetet eller hur saker skall göras. Eleverna bokför veckans arbetsuppgifter i sin planeringsbok och prickar av när uppgifterna är klara. Om veckans arbete inte är färdigt till fredagen skall, enligt eleverna, detta göras till måndagen. Det är oftast samma elever som har problem att ta ansvar och får göra saker färdiga hemma på helgen. I samtal med personalen förekommer motsägande uppgifter angående detta. Lärarna menar att när eleverna nått årskurs 5 och 6 klarar man av att ta detta ansvar och att eleven inte behöver arbeta under helgen. Eleverna tränas genom ovanstående arbetssätt att bli medvetna om det egna ansvaret för arbetet och vikten av att "vara ärliga mot sig själva" när de värderar sitt arbete. Inspektörerna noterar dock att inflytandet i huvudsak handlar om när arbetsuppgifter skall genomföras och stundtals också på vilket sätt (hur). "Vad"-frågan behandlas emellertid i mycket begränsad omfattning. Det förefaller vara mycket sporadiska diskussioner med eleverna om skolans nationella mål, vad dessa betyder och på vilket sätt de skall nås.

Arbetet med de individuella utvecklingsplanerna och portfolion har som uppgift att öka elevernas medvetande om sin utveckling kunskapsmässigt och socialt samt att lära eleverna sätta mål och ta ansvar för sitt arbete. Lärare anger att tidsbristen medför att det är svårt att ta tillvara elevernas förslag. Tidsaspekten med avprickningar synes viktigare än innehåll. Elevernas mål i exempelvis matematik och svenska är i huvudsak relaterade till mängd istället för kunnande. Inspektörsteamet kan samtidigt konstatera att lärarnas tolkning av progressionsplanerna skiljer sig beroende på om man arbetar med yngre eller äldre elever. Möjligen förekommer det härvidlag också skillnader i kunskapssyn.

Rektorn strävar efter en god samverkan med föräldrar och elever. Skolan samverkar med föräldrarna genom ett föräldraråd, som består av föräldrar från alla klasser. Rådet tjänstgör som ett bollplank för skolledningen och fungerar som en länk mellan skolledning och föräldrar. Minnesanteckningar från rådets möten skickas till alla föräldrar. Föräldrar kan också ingå i speciella arbetsgrupper. Vid tid för inspektionsbesöket var föräldrar engagerade i gruppen som planerar för införandet av en F-9 skola. Information till föräldrar finns även på skolans hemsida. I vissa klasser är det många föräldrar som inte deltar på föräldramöten. Dessa erhåller emellertid minnesanteckningar. Föräldrar uttrycker att skolan inte i tillräcklig grad uppmärksammat behovet av att tolka och översätta information till de olika språkgrupperna på skolan. Eleverna får därför bära ett stort ansvar att informera sina föräldrar.

Föräldramöten förekommer minst en gång varje termin. Intervjuade föräldrar menar att föräldrars deltagande varierar kraftigt (40-90 procent) mellan de olika klasserna. Skolan har försökt att göra innehållet mera intressant för alla föräldrar och via barnen försökt motivera flera att komma. I stort sett alla föräldrar kommer däremot till utvecklingssamtalen, som av både elever och föräldrar uppfattas som meningsfulla.

Ättekulla fritidshem har en utvecklingsplan med ett femtontal mål, i huvudsak sociala. Trygghet och trivsel på fritidshemmet får höga betyg i en enkät ställd till föräldrarna.

Sammanfattningsvis är arbetet med den psykosociala och fysiska arbetsmiljön på Ättekullaskolan i överensstämmelse med läroplanens riktlinjer för hur skolan skall främja värdegrunden. Skolan bedöms ge en lugn och trygg miljö för lärande. Den har på ett bra sätt utvecklat arbetet kring elevers sociala utveckling och bedriver ett bra förebyggande arbete mot mobbning. Skolan har en progressionsplan för elevinflytande. Utvecklingsinsatser inom detta område är dock angelägna för att utveckla skolans inre demokratiarbete och stärka elevernas reella inflytande på undervisningens innehåll och undervisningens arbetsformer. Även elevernas ansvarstagande bör i större utsträckning riktas mot lärandet och undervisningens innehåll utifrån kvalitativ synvinkel. Skolverkets inspektörer vill i detta sammanhang påpeka att elevers ”betygsarbete” inte får omfatta krav på arbete under helger. Samverkan med föräldrar fungerar på ett mycket bra sätt. Det är dock angeläget för skolan att förbättra informationen om skolans nationella mål till elever och föräldrar. Avslutningsvis vill Skolverkets inspektörer uppmana skolan att se över sitt handlingsprogram mot kränkande behandling så att rutiner och tillvägagångssätt konkretiseras. I handlingsprogrammet bör framgå att skolan i sin samverkan med hemmet fortlöpande informerar föräldrar om elevers skolsituation.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

I Ättekullaskolan är klasserna i huvudsak åldershomogena. Man arbetar utan timplan och försöker utveckla sitt arbete med målstyrning. De två arbetsenheterna (blocken) arbetar efter skolans lokala arbetsplaner, som arbetats fram bland personalen. Basmål, nedbrytningar av de nationella målen, finns i alla ämnen. Dessa mål är ett stöd att strukturera arbetet efter att timplanen har slopats. De två blocken har möjlighet att göra individuella lösningar och metoderna synes variera mellan de två lagen.

Personalen har som mål att utgå från eleverna och anpassa undervisningen efter elevernas behov och skapa delaktighet. Läraren planerar veckans arbete och tillsammans med eleverna byggs veckans schema. Tiden är fördelad mellan helt lärarstyrda lektioner, temaarbeten som kan innehålla gemensamma moment eller elevstyrt arbete enskilt eller i grupp, samt arbetspass inom vilka eleverna kan bestämma vilka betygsuppgifter som skall utföras. Ämnena slöjd, idrott och hälsa samt språk har relativt fasta schemapositioner. Arbetslagen har stora möjligheter att bryta eller variera schemat.

Läroböcker har en framskjuten plats i arbetet men även andra kunskapskällor nyttjas. Datorer och skolbibliotek spelar härvidlag en viktig roll. Inspektörstea-

met såg exempel på språkundervisning som bedrevs utan lärobok och eleverna tillsammans med läraren byggde texter som blev till egna böcker ("LTG-metod").

Idrottsundervisningen bedrivs i lokal utanför skolområdet dit eleverna färdas med buss. Varje klass har idrott i denna lokal en gång per vecka (80 minuter). Dessutom har man beslutat att eleverna skall ha ytterligare ett rörelsepass under veckan. Formerna för detta var otydliga och genomfördes inte konsekvent.

Fritidspedagogerna arbetar i skolan på förmiddagen oftast i ämnena bild, elevens val (KUL-tid, se även avsnitt 6) och hem - och konsumentkunskap. Detta ämne har eleverna i årskurs 6 under cirka 10 veckor uppdelade i två timmar teori och två timmar praktiskt arbete.

Samhällsorienterande och naturorienterande ämnen behandlas i temaarbetet. När lärarna planerar temat är en avsikt att tillse att basmål från olika ämnen kan inordnas i temat. Lärarna har som mål att utveckla integreringen så att exempelvis även ämnet matematik kan ingå i ett temaarbete. I kemi får barnen genomföra experiment, som är möjliga att göra i klassrummet. I biologin använder man omgivningarna och skolans egen kolonilott. Det tematiska arbetet utgår sällan från problemformuleringar och elevernas redovisningar är därför i större utsträckning av beskrivande karaktär.

Ett utvecklingsarbete pågår med att arbeta fram en metodik för att eleverna skall medvetandegöras i sin utveckling. Portfolion är ett redskap som alla elever har. Den individuella utvecklingsplanen omfattas av basmålen, en progressionsplan för kunskapsutvecklingen och en personlig utvecklingsplan vars mål gäller elevens sociala utveckling. Basmålen är uppdelade i tre delar, för förskoleklassen, för årskurs 1-3 och för årskurs 4-6. Förskoleklassen är integrerad i arbetslaget och klassens mål ansluter väl till skolans mål vilket gör att årskurs 1 kan ta vid där barnet befinner sig. Basmålen är väl kända av eleverna. I en del klasser är basmålen ett levande dokument, i andra används de endast i samband med utvecklingssamtalen. För eleverna är basmålen ett självvärderingsinstrument utifrån tänkandet att "detta har vi gjort...", detta är avklarat..." och i mindre utsträckning enligt tänkandet "detta kan vi... detta har vi lärt oss...". Utvärdering av om basmålen uppnåtts görs ofta av eleven själv (självvärdering).

Skolan har ett systematiskt uppföljningsarbete av elevernas kunskapsutveckling med hjälp av tester och diagnoser, företrädesvis inom ämnena matematik, svenska och engelska, för att identifiera barn i behov av stöd. I årskurs 5 används de nationella proven. Specialpedagog och speciallärare träffas varje vecka för avstämning och analys av elevers utveckling och rektorn informeras om vilka elever som inte når målen och tillsammans görs en fördelning av resurserna.

Rektorn sammankallar regelbundet elevvårdsteamet som består av speciallärare, skolsköterska, psykolog och kurator. Lärare och föräldrar har möjlighet att anmäla elever som befarsas att inte nå målen. I elevvårdsteamet behandlas ibland enskilda elever och vid andra tillfällen kan mötena ha formen av klasskonferens. Föräldrar informeras alltid om deras barn skall diskuteras på teamets möten eller om barnen är föremål för åtgärder. Skolan har en tydlig dokumentation av resursernas fördelning och vilka insatser som sätts in för elever i behov av stöd.

På elevvårdsteamets möten förs protokoll och dessa möten ersätter oftast elevvårdskonferensen. Elevvårdsteamets möten benämns elevvårdskonferens då föräldrarna deltar. Inspektörerna uppfattar att det råder en viss osäkerhet på skolan kring elevvårdskonferensens och övriga elevvårdsmötens funktion.

Om man befärar att en elev inte når målen i årskurs 5 skriver klassläraren ett kontrakt mellan skola, elev och förälder. Om eleven behöver stöd hos specialläraren skrivs åtgärdsprogram. Åtgärdsprogram upprättas av specialläraren i samförstånd med klasslärare, elev och förälder. De flesta åtgärdsprogrammen gäller svenska som andraspråk och språkutveckling. Det förekommer att åtgärdsprogram upprättas för att stötta elever i att hitta sin lärostil. Inspektörsteamet har granskat ett antal åtgärdsprogram och funnit dessa väl strukturerade och försedda med mål, åtgärder och ansvariga för åtgärdernas verkställande.

Specialläraren arbetar med enskilda barn eller små grupper, 2-3 barn, och ger sällan stöd inom klassens ram. Stöd i den här formen gäller främst matematik och insatser för att förbättra elevers språkutveckling. De specialpedagogiska insatserna omfattar också handledning till klasslärare.

Elever med annan kulturell bakgrund erhåller extra stöd i svenska cirka en timme per vecka. Detta stöd benämns svenska som andraspråk.

Enligt föräldrarna fungerar samtalen utmärkt, insynen i barnens lärande och skolans arbete har förbättrats och informationen om ämnena matematik, svenska och engelska är tydligare. Inspektörsteamet konstaterar dock att informationen om övriga ämnen kunde göras tydligare.

Utvecklingssamtalen, som hålls minst en gång per termin, följer en fast struktur, vilket innebär att man stämmer av föregående samtal, redovisar nuläget med hjälp av individuella utvecklingsplaner samt formulerar nya mål. Föräldrarna har uppfattningen att de får bra information om var eleverna befinner sig i kunskapsutvecklingen, åtminstone inom ämnena matematik, svenska och engelska. De anser dock att ribban för kunskapsmålen är "för gemensam" och inte tar hänsyn till elevernas individuella behov. Denna åsikt stöds av inspektörsteamet, som konstaterar att kunskapsfokus i stor utsträckning är riktat mot mål att uppnå och i mindre omfattning mot mål att sträva mot.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att undervisningens innehåll i stora drag främjar en kunskapsutveckling i linje med läroplanernas och kursplanernas mål. Skolan anpassar arbetet till elevernas behov. De redovisade resultaten i avsnittet Kunskaper bekräftar detta. Skolans bedömningar av elevernas kunskapsutveckling inom engelska, matematik och svenska har en bra struktur men bedömningen av elevernas kunskaper i övriga ämnen kan utvecklas. Genom de individuella utvecklingsplanerna och ett välutvecklat uppföljningssystem säkerställs att elever i behov av stöd i matematik och svenska har möjlighet att nå målen. Åtgärdsprogram används för elever i behov av stödåtgärder. Skolan bör emellertid se till att klargöra de olika elevvårdsmötenas funktion. På skolan läggs tyngd vid att utveckla elevernas studietekniska förmågor. Skolan bör emellertid utveckla även de innehållsmässiga delarna i undervisningen, tillse att kursplanernas mål får en starkare förankring i det dagliga arbetet samt utveckla det tematiska arbetet i riktning mot ett mera problemorienterat synsätt. Det är angeläget att basmålen inte enbart används som ett avprickningsverktyg

utan utvecklas att bli ett reellt bedömningsverktyg för elevernas kunskapsutveckling. Det är också angeläget att skolan utvecklar arbetet på skolan genom att i högre grad sätta mål att sträva mot i fokus. Vidare har Skolverkets inspektörer funnit att undervisningen i naturorienterande ämnen bör ses över så att de nationella målen kan nås av alla elever.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskilds rättsäkerhet.

Det administrativa området för Ättekullaskolan omfattar två förskolor, ett familjedaghem, skolbarnsomsorg och skola årskurs F-6. Tre ledare har ansvar för verksamheten. Rektorn, 100 procent, är placerad på Ättekullaskolan. Hon har en biträdande rektor, som arbetar 40 procent som ledare och 60 procent som specialpedagog på skolan. Den tredje biträdande rektorn arbetar 50 procent och har ansvar för förskolorna och familjedaghemmet. En assistent har bland annat hand om bokföring, löner och administration kring barnomsorgen. En av de biträdande rektorerna arbetar uteslutande på förskolorna men rektorn har för avsikt att involvera denna biträdande rektor i ledningsgruppen för att bland annat stärka områdets helhetssyn.

Rektorn är underställd en områdeschef och ingår i dennes ledningsgrupp tillsammans med ytterligare sex rektorer. I denna grupp behandlas bland annat strategifrågor kring skolornas uppdrag och gemensam kompetensutveckling. Område Syds ledningsgrupp är ny och under utveckling. När tryggheten i gruppen ökar kommer enligt rektorn samarbetsvärdet att öka.

Rektorn har arbetat som skolledare på Ättekullaskolan sedan 1996 och har gått den statliga rektorsutbildningen. Hon har som mål att både spontant och mera regelmässigt röra sig i verksamheten. Rektorn känner nästan alla elever och föräldrar till namnen och eleverna vet vem som är rektorn och vad hon har för arbetsuppgifter. Föräldrar och elever betonar att rektorn är lätt att få kontakt med för att exempelvis framföra synpunkter på skolans arbete. Rektorn har ansvar för mottagande och introduktion av nya elever. Hon ingår i elevvårds-teamet som träffas en gång per månad för att bland annat fördela resurser till barn i behov av stöd.

Det nationella uppdraget, Bildningsnämndens uppdrag och egna idéer driver rektorns pedagogiska arbete. Rektorn menar att det är viktigt att vara lyhörd och ta tillvara de pedagogiska utvecklingsidéer som kommer från arbetslagen. Lärarna uppfattar att de har stora möjligheter att driva utvecklingen framåt och anser att de får ett stort stöd av rektorn.

Lokal arbetsplan (verksamhetsplan) har utarbetats av personal och skolledning. Bland dessa dokument finns progressionsplaner för elevinflytande och studieteknik med stegen att träna, att träna och förstå samt att kunna. Ett antal dokument är upprättade på uppdrag av Bildningsnämnden exempelvis trygghetsplan med handlingsplaner mot mobbning och kränkande behandling. Arbetsplanen uppfattas inte som ett sammanhållet dokument och det förekommer i en del fall flera versioner av samma dokument.

Rektorn har informationsmöten för personal varje torsdag. Arbetslagen träffas varannan vecka i så kallade blockmöten och varannan vecka för gemensamt skolutvecklingsarbete. Lärarna har också varje vecka avsatt tid för bland annat elevvårdsplanering och olika arbets- eller utvecklingsgrupper. Skolledningen har tillsammans med personalen arbetat fram ett antal dokument som anger rutiner för det dagliga skolarbetet och på vilket sätt det pedagogiska arbetet skall utföras för att nå de nationella målen. Övergripande mål, rutiner för personal, trygghetsplan, handlingsplan mot mobbning och trakasserier, progressionsplaner för studieteknik och inflytande och konkretisering av de nationella målen (bas mål) är några exempel på gemensamma dokument.

Inom området finns en hög medvetenhet om utvärderings- och kvalitetsarbetet. Kvalitetsarbetet är organiserat efter en kvalitetscirkel, utvärderingsklockan, för verksamhetsåret. Mål prioriteras som är väl kända av personal och även av föräldrar i föräldrarådet. Personalen är förtrogen med och deltar i kvalitetsarbetet. Prioriterade mål för verksamhetsåret är utvecklingen till F-9-skola, gruppens klimat, progressionsplaner för elevers lärande och inflytande. När målen bestäms dokumenteras på vilket sätt utvärderingen skall ske samt vem som ansvarar för genomförandet. Resultaten hämtas från egna undersökningar och från Kvalitetsmätning 2003. Efter utvärdering fastställs nya prioriterade mål. Kvalitetsarbetet sammanställs i kvalitetsredovisningen, som upprättas utifrån en central mall, som beskriver både skolans aktuella utvärderingar av de prioriterade målen och övergripande verksamhetsbeskrivning. Mallen för kvalitetsredovisningen används i hela kommunen.

Rektorn lägger ner stor kraft för att tillgodose att lokalerna blir trivsamma och ändamålsenliga. Trivseln bland personalen är hög och läraromsättningen låg.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Bildningsnämndens styrning av verksamheten genom handlingsprogram och gemensamma rutiner fungerar bra. Skolan har en väl fungerande ledning som är delaktig i den pedagogiska utvecklingen på skolan och som bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete. Arbetet att förbättra elevernas kunskapsresultat bedrivs engagerat genom utvecklandet av lokala planer och mål. Verksamhetsplanen har en god koppling till det dagliga arbetet. Progressionsplaner för elevinflytande och studieteknik är goda exempel. Det pedagogiska utvecklingsarbetet kan dock behöva styras upp för att skapa en samsyn bland personalen avseende kunskaper, mål och arbetsmetoder. Härvidlag finns ett behov att skolledningen initierar djupare diskussioner, och eventuellt kompetensutveckling, kring exempelvis innehålls- och inflytandefrågor.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

I Ättekullaskolan har eleverna möjlighet att inom det enskilda arbetet välja och påverka vilka arbetsuppgifter som skall utföras och hur dagen disponeras. Även inom temaarbetet förekommer att eleven kan välja arbetsuppgifter och redovisningsformer.

Inom elevens val, som på skolan benämns KUL-tid (Kreativitet, Utveckling och Lärande), har eleverna möjlighet att välja ämnen från ett "smörgåsbord". Eleverna har fått vara med att påverka vilka ämnen som skall erbjudas. Exempel på ämnen är Natur och miljö, Drama och teater samt Teknik och konstruktion.

Ättekullaskolan erbjuder språkval från årskurs 6 i ämnena spanska, franska, tyska samt förstärkt och fördjupad engelska.

Elevernas skoldag börjar klockan 8.00 och slutar 13.00 för de yngre barnen och kl. 14.30 för de äldre.

Tidigare har eleverna från Ättekullaskolan efter årskurs 6 gått vidare till Norrehedskolan. Från och med höstterminen 2004 har eleverna möjlighet att fortsätta på Ättekulla och av 47 elever har 41 valt att göra detta.

Elever, som är berättigade till modersmålsundervisning, får vid läsårets början eller när man anländer som ny elev till skolan, en blankett för ansökan. Organisation av modersmålsundervisningen hanteras centralt i kommunen. Lärare på skolan vill utveckla integrationen mellan modersmålsundervisningen och den övriga undervisningen. För närvarande har skolan bedömt att inte någon elev på skolan är i behov av studiehandledning på sitt modersmål.

Svenska som andraspråk erbjuds elever som stödundervisning hos speciallärare och betraktas inte som ett självständigt ämne.

Skolan erbjuder tolkstöd åt föräldrar som har svårighet med svenska språket exempelvis vid utvecklingssamtal och vid översättning av protokoll från föräldraråden.

Skolan tar ibland betalt för buss eller inträde till museer, teater etc. Det händer att elever samlar in pengar till en klasskassa att användas för skolresor, ofta på föräldrars initiativ. Alla elever får följa med på skolresor även om de inte medverkat i insamlandet av medel.

Skolbarnsomsorgen bedrivs i skolans lokaler för årskurserna F-3. Äldre barn erbjuds öppen verksamhet i fritidsgården.

Det är på skolorna väl sörjt för att ta emot barn med funktionshinder eller funktionsnedsättning.

Sammanfattningsvis ges eleverna vid Ättekullaskolan tillräckliga möjligheter till individuella val enligt författningarna och eleverna erhåller den garanterade undervisningstiden. Inspektörerna vill påpeka att det är viktigt att skolledningen ser över skolans rutiner vid studieresor för att tillse att utbildningen är avgiftsfri och att endast enstaka inslag, som kan föranleda en obetydlig kostnad, förekommer. Ämnet svenska som andraspråk är ett självständigt ämne med egna kursplaner och skall inte betraktas som stöd i ämnet svenska.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

I Ättekullaskolan finns förutom skolledningsgruppen ca elva heltidstjänster för den pedagogiska verksamheten. Eleverna på Ättekullaskolan har god tillgång till vuxenstöd, till både antal och kompetens. Samtliga lärare har utbildning för den aktuella undervisningen och de flesta lång erfarenhet.

Ett flertal föreläsningar inom området värdegrund, individuell utvecklingsplan, elevers lärostrilar och elevers delaktighet har ingått i de senaste årens kompetensutvecklingsprogram för personalen.

Särskild elevvårdspersonal utgörs av skolsköterska 30 procent, specialpedagog 60 procent och en speciallärare 80 procent. Dessutom finns en specialpedagog, 40 procent, och med speciell kompetens avseende utredningar exempelvis dyslexitester. Resurserna till barn i behov av stöd har varit god och undervisningen riktad mot barn med svårigheter i skolarbetet har varit effektiv. Det ekonomiska bidraget till skolan för barn med behov av stöd har minskat, men skolan har genom omfördelning av kostnaderna trots detta lyckats öka de personella resurserna till dessa barn.

Rektorsområdet erhåller resurstilldelning för barn med särskilda behov enligt ett resursfördelningssystem, som bygger på att skolorna bedömer elever enligt ett antal kriterier. Bland annat anges att diagnostiseringar är nödvändiga för att få vissa resurser. En del föräldrar är kritiska till att låta sina barn genomgå tester och erhålla diagnoser. Detta förhållande påverkar emellertid skolans resurstilldelning negativt då behoven trots allt finns.

Skolans lokaler är ändamålsenliga för klassrumsarbetet med hänsyn till elevernas antal, ålder etc. I varje block finns en rymlig och trevligt möblerad studieyta som också fungerar som bibliotek och mediatek med ett antal datorer. Läromedel annan materiel tycktes finnas i tillräcklig omfattning och är i huvudsak aktuella. Böcker ersätts då de blir trasiga. Tekniskt stöd för datorerna finns och de

fungerar som ett pedagogiskt verktyg. Ombyggnad och omorganisation pågår för att anpassa skolan till årskurs 7-9. Detta innebär bland annat att lokaler kommer att inredas för naturorienterande ämnen. Lokalen för trä och metallslöjd är liten och i behov av komplettering av utrustning och verktyg.

Verksamheten på fritidshemmet fungerar bra och personaltätheten är tillräcklig.

Skolgården har inte någon tydlig avgränsning utan utgörs till stor del av ett parkliknande område med utsikt över Öresund. Lekytor och lekredskap är anpassade efter barnens behov.

Sammanfattningsvis är tillgången till resurser, kompetensmässigt och materiellt god med hänsyn till statens krav. Personalen är pedagogiskt medveten på skolan råder ett positivt förändringsklimat. Slöjdsalen är i behov av en översyn, inte minst med tanke på att skolans elever från och med hösten 2004 även omfattar årskurserna 7-9.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Ättekulla skola övergripande är av god kvalitet och erbjuder en trygg och för elevernas kunskapsutveckling en befrämjande miljö.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevers reella inflytande över sitt lärande,
- informationen till föräldrar och elever angående skolans nationella mål,
- undervisningens inriktning mot kursplanernas strävansmål,
- det pedagogiska utvecklingsarbetet avseende innehåll och metod för alla ämnen,
- svenska som andraspråk avseende eget ämne med kursplan,
- avgiftsfri utbildning vid studieresor samt
- lokaler för slöjd (trä och metall).

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Särskilt stöd till elever i de tidiga årskurserna utformas regelmässigt så att det i huvudsak ges i andra lokaler och utanför den ordinarie klassen under längre tid. Sådant stöd skall i första hand ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör (5 kap. grundskoleförordningen).
- Skolans program mot kränkande behandling förordar inte fortlöpande information till föräldrar i enlighet med läroplanen. (Avsnitt 2.4 läroplan för obligatoriska skolväsendet).

- Genom skolans ”betingsarbete” fördelas inte elevernas arbete jämnt över måndag-fredag och det förekommer arbetsuppgifter över veckoslut (4 kap. 2 § grundskoleförordningen).

Datum	Ort
2004-10-08	Lund

Per Ingvar de la Motte
Ebba Svartz